

FITZ JÓZSEF KÉT KÖNYVÉRŐL

1959-ben *Fitz József*nek, a magyar nyomdászat- és könyvtörténet kiváló tudósának két eseményszámba menő műve jelent meg. Egyik műve: *A magyar nyomdászat, könyvkiadás és kereskedelem története. I. A mohácsi vész előtt* címmel az Akadémiai Kiadónál 258 lapon számtalan egy- és többszínű illusztrációval jelent meg. A másik: *A magyar könyv története 1711-ig* címmel 201 lapon, ugyancsak gazdagon illusztrálva a Magyar Helikon kiadásában.

Tekintettel arra, hogy a kézi technikával készült kéziratok könyvek nem tartoznak a nyomdászat fogalma alá, továbbá, mivel a nyomdász nem szükségképpen kiadó és terjesztő (kereskedő) egy

személyben, *Fitz József* érthetően foglalta két külön kötetbe egyrészt a magyar könyv történetét a *Helikon*nál megjelent művében (beleértve a kódexirodalmat is), másrészt a nyomtatott könyv előállítását és további sorsát felölelő anyagot az *Akadémiai Kiadónál* megjelent könyvében.

Ez utóbbi a magyar nyomdászat, könyvkiadás és kereskedelem történetét csak a mohácsi vészig tárgyalja, lényegében az *első magyarországi nyomda*, a budai műhely létesítésétől. Tehát kb. 70 esztendő történetét adja jó kritikai érzékkel értelmezve mai szempontok szerint a tudomány régebbi és újabb eredményeit, kitérve a társadalmi és gazda-

sági háttér rajzára is, már amennyire a keret engedte. Ez a könyve első része egy készülő háromkötetes műnek, melynek második kötete *a reformáció és ellenreformáció* (16—17. sz.) korát öleli fel, a harmadik pedig *a kuruckor és felvilágosodását* 1800-ig, amikor is technikai (gépi) találmányok új korszakot nyitnak a fejlődés útján. E könyv első fejezeteiben módszertani és korszakmegállapító kérdéseket tárgyal, valamint ismerteti — éppen csak érintve — a magyar könyvnyomtatás megindulása előtti helyzetet, a kódex-könyvkultúra állását Európában, valamint a magyar nyomdászat európai előzményeit. A kötetben Fitz József mindenütt érinti az európai összefüggéseket, a befejező részben pedig napjaink bibliográfiai erőfeszítésébe enged bepillantást, mely az ősnymtatványok s egyáltalán a könyvtermés nyilvántartására irányul.

A magyar könyv története 1711-ig című kötet témaköre közvetlenebb, a művelt átlagolvasóhoz közelebb áll, s részben már a középiskolás irodalomtörténetből

is többé-kevésbé ismert anyagot ölel fel. Természetesen ez a kötet részletesebben foglalkozik *a hazai kódexirodalommal* is, melyből jó néhány színes reprodukció teszi az eddigi hasonló kiadványoknál kiállítását tekintve sokkal művészebbé. Emellett valóban hézagpótló, mert hiszen ilyen jellegű (terjedelmű és kiállítású) mű nemcsak a Horthy-korszakban hiányzott, de a felszabadulás óta is az első, mely mai igényeinknek megfelelően ismerteti a kérdést.

Mindkét művel kapcsolatban dicséret illeti a kiadót, a szónak nem szokványos értelmében. Az *Akadémiai Kiadónál* (1500 példányban) megjelent könyvet *Kondor Árpád* tipografizálta, rá jellemző finom ízléssel. A *Helikon* által kiadott kötet 5200 összpéldányából külön 700 számozott készült bibliofilek részére félbőrben. Ez utóbbi tipográfiáját és kötés-tervét *Szántó Tibor* készítette. E félbőrös kiadás is bizonyítja, hogy a jóízléssel választott nemes anyag már önmagában is milyen finom hatást tud biztosítani.